

BUDA-PESTA 10 Nov. st. v. 22 Nov. st. n.	Va eși duminică. Redact.: strad'a iernei nr. 1.	Nr. 44.	Anulu X. 1874.	Pretulu pe unu anu 10 fl. Pentru Romani'a 2 galbeni.
--	--	---------	-------------------	---

B. P. Hasdeu.

La 14/26 octomvre a. c. universitatea din București a avut o serbătoare frumoasă. Facultatea de litere s'a împodobit în ziua aceea cu o ramură eminentă, care ar face onoare ori-carei universități europene. Atunci s'a inaugurat un cursu de filologie comparată, îmbrățișându limbile: sanscrită, zendică, arména, elena, latină, albanesă, celtică, germană, slavică și dialectele românești, toate în legătură cu limbă română.

Unică noastră dorință la deschiderea acestui cursu este, ca acestă — care acum s'a făcut la nobilă inițiativă a dlui ministru T. L. Maiorescu — să românească permanentă și să se fondeze o catedră a

nume pentru acestu studiu important. Și dorința noastră, de sigur o generală dorință românească, este cu atât mai întemeiată, cu cât barbatul care a vinit să deschidă acestu cursu, este unul din cei mai învețiți barbati ai noștri, o adevărată decore a literaturii române, un talent genial însoțit de cea mai înaltă cultură științifică modernă.

Acestu barbatu — precum anunțăm și noi — e dl B. P. Hasdeu, marele nostru istoric și autorul monumentalului opus: „Istoria critică a Românilor“, care se publică în broșuri.

Credem dară a împlini o datorie plăcută pentru noi, ren-

B. P. Hasdeu.

prospetandu-i portretulu in colónele aces-
tei foi.

Dlu B. P. Hasdeu, descendintele unei vechi
familie boeresci din Besarabia, fu nascutu la
Hotin, la 16 fauru 1836. Astu-felu, spre bucu-
rí'a tuturoru Romaniloru, dsa se afla inca in
flórea barbatíei sale. Literatur'a nationala are
dara sè spere multu de la talentulu, studiulu
si activitatea acestui barbatu.

Felicitámu universitatea din Bucuresci
pentru acésta nóua acvisițiune! Complimentele
nóstre dlui ministru alu culteloru pentru ini-
tiativ'a facuta!

Stefanu celu mare si dómn'a Voi- chitia.

— 18 nov. 1473. —

Stefanu din Moldova cere pe Voichiti'a
Radului de sótia. Nu voiá Domniti'a.
Cu ostiri alese trece la Romani,
Sè unésca dóue tieri si dóue mani.
Pe la Cursulu Apei, Domnulu, Moldovenii
De trei nopti, trei díle lupta cu Muntenii.
Dar in valea verde sub unu cortu domnescu,
Dómn'a si Domniti'a stau si se 'ngrigescu.
Pare lacrimata tiner'a Domniti'a,
Cum la ventu si plóiu pare-o garofitia;
Pe obradiu din gene-i cura lacrimiori,
Cum din nori se vérsa plóia peste flori.
„— Lui Stefanu celu Mare dà tu man'a ta!
Scapa a ta tíera! — Man'a-mi nu-i voiú da.“

S'audiea 'n departe, sunete, fanfare,
Sunete de arme, strigate amare.
Pare Radu Domnulu, elu este batutu;
Zau'a lui e rupta. „Lupt'a am pierdutu!
Sè plecámu indata! Stefanu domnulu mare
Vine-aici. Elu sufla mórtea unde pare.
„— Dulcea mea Voichitia, dà-i tu man'a ta,
Scapa a ta tíera! — Man'a-mi nu-i voiú da.“

Geme Bucurescii d'arme, de fanfare.
Poporulu saluta pe Stefanu celu mare.
Dómn'a si Domniti'a in palatu domnescu,
De a tieroi sórte plangu, se ingrighescu.
„Fiic'a mea cea dulce, dà-i tu man'a ta!
Scapa a ta tíera! — Man'a-mi i voiú da.“

La palatu e nunta. Music'a resuna,
Stefanu cu mirés'a dantia impreuna.
— Multe cetáti, Dómn'e, cum si multe tieri
Ai invinsu! — O! sufletu plinu de incantári!

Dar nici o cetate, ce-am pututu luá,
N'a costatu atát'a ca inim'a ta . . .
Ea mi-costa mie o mare ostire.“
Rumenindu Domniti'a, pléca-a sa privire.

D. Bolintineanu.

De insemnatatea botanicej roma- nesci.

— O parte din acestu tratatu fu cetita in adunarea de
la Oravitia a Societáti pentru fondu de teatru. —

(Urmare.)

I. Plante mitologice.

Vorbindu despre plantele mitologice in
botanic'a romanésca, vrendu nevrendu cauta
sè incepemu cu :

1. *Avramésca crestenésa* si flóre albastra
apoi cu odolénu, leusténu si vitrinicu, — cà-ci
tóte aceste plante forméza la olalta o categoria.
Cele trei d'antáiu sunt totu odata si díne (ero-
ine de sóre), éra cele trei din urma sunt totu
odata si diei (eroi de sóre), despre cari ni-au
pastratu poporulu nostru urmatóriele mandre
si clasice credintie :

Avramésa si crestenésa (*gratiola offic. lat.*
gebräuchliches Gnadenkraut germ.) crescú la
olalta, dóue séu mai multe ramuri din aceea-si
radecina (la unu locu séu un'a dóue palme in-
departate), unele ramuri inflorescu si altele nu,
adeca sunt sterpe. Ramurile sterpe se numescu
crestenésa, cele infloritóre avramésa.

Elena Dalbocénu muieré sciutória din
Oravitia montana, impreuna cu tóte muierile
sciutorie din Oravitia si pregiuru spunu: cum-
ca dupa credinti'a poporului romanu avramésa,
crestanésa si odolénu forméza o treime, si
sunt picate din Ele, din dínele milostive (mi-
luite, indurate, cari sunt identice cu „eumeni-
dele“ grec. si „gratiele“ vechiloru Romani) si
pentru aceea sunt erburi tare lecutórie si aju-
tatórie. Odolénu este barbatu intre avramésa si
crestanésa si elu le tiene la olalta.

Totu Elena Dalbocénu si alte muieri sci-
tórie spunu, cumca si pana asta-di se vaita si
plangu dínele milostive preste avramésa si
crestanésa, cà li-au rapitu imperatí'a din
lume.

Am reusítu a descoperí de la Stana Do-
brescu si Iovana Milutin, muieri betrane si sci-
tórie din Sasca, cumca Zaria Milutin nepotulu
cestei din urma, mortu deja inainte de vre-o
15 ani, fiindu inca sub camera, dax si sub so-

cietatea c. r. de drumu de feru de statu, codrénu, spre a padí si livedile din délurile Saschei de catra Carburnariu (Kohldorf), intr'o nópte duchendu-se la acele livedi spre a le padí, a vediutu cum au venitu dînele cete si éra cete de ele, tóte albe luciú imbracate sburandu in aeru, si involbandu-se ca nourii, in trécatu peste elu, (carele — vediendu acestu miraculu, a cadiutu cu faci'a la pamentu.) au cantatu urmatóriele versuri:

De n'ar fi avramésa,
— — — crestenésa
Si — — — flóre albastra,
N'ar fi in lume cruce de nevésta,
Si atunci tóta lumea ar fi a nóstra.

Si de n'ar fi odolénu,
— — — leusténu,
si — — — vitrinicu,
N'ar mai fi in lume cruce de voinicu.

Respectivele muieri sciutórie spunu, cumca fia iertatulu Zaria Milutin si mai multe a spusu ce a audítu cantandu de la dîne, dar dinsele le-au deuitatu.

Se vede cumca avramésa, crestenésa si flóre albastra (iris germanica die blaue Schwertlilie, numita romanesce si stangenita venata) sunt 3 eroine ceresci de lumina parte femeiesca, apoi odolénu (valeriana officinalis, der gebräuchliche Baldrian) leusténu (Levisticum officinale, ligusticum, levisticum, gebräuchlicher Liebstockel), si vitrinicu (Doronicum, Gemswurz) sunt trei eroi de sóre (de lumina, Lichtheldin) parte barbatésca.

Din cele de pana ací se vede apriatu, cumca avramésa si crestenésa nu sunt numai erburi, ci sunt nesce dîne, in felulu loru, si acést'a se dovedesce si din aceea, cumca muierile descantatórie din Ciclova: Balaione Covrigu si altele candu punu cinstele (sacrificiele), pe langa celelalte 7 dîne, chiama intru ajutoriu si pe avramésa, crestenésa si pe Ilie Cociésiulu. Apoi candu se descanta de bubele dulci (Vierzicher) atunci se dice éra:

Avramésa, crestanésa,
Frumósá mésa punese
Si la ospetiu tóte bubele chiamase,
Numai pe bubele dulci nu le chiamase.
Aceste tare se maniasse,
Si de necasu de totu se uscasse.

Apoi descantatóri'a cu degetulu celu mare, trage cruce peste bubele dulci din capu, dicéndu: sè se usce bubele! si ducendu-se la cosiulu (hornulu) casei asemene trage cruce dicéndu totu acele cuvinte.

Dreptu aceste este documentatu, cumca

avramésa si crestenésa sunt dîne, si ca tóte dînele, ca si mam'a padurei etc. au erburi consacrate menite loru, cari pórtá numele loru si cari erburi sunt fórté lecutórie, si scutitórie de rele.

Avramésa si crestinésa ferte se beu pentru dorere de inima (stomacu stricatu) si pentru tuse etc. Apoi candu se templa multi morti si nenorociri in casa, candu coplii se sparia din somnu etc. atunci se afuma cas'a cu ele intru asié mare credintia: cumca ajuta mai multu de câtu rogatiunile (molitvile) popii. Aceste plante dupa credinti'a poporului constringu spre dragoste, si sunt si puternice desvoltatórie de dragoste pentru ómenii caroru se descanta, si cari le pórtá in sinu la sine. Ele crescu la Sfinitia numai pe o cóste in apropiarea drumulu de langa Dunare, facia de satulu Milanovatiu parasitu pe insul'a Dunarei, unde se vede inca biserica. Tigancele de la Ciclova mont. caletorindu cu magari pe sate indepartate pentru câstigulu loru, cumpera aceste plante uscate (se culegu de muierile de la Sfinitia in Sambet'a Rusaleloru, cà-ci dupa credinti'a poporului atunci culese sunt cu lécu) si le vendu pentru grâu, cucuruzu si lana etc. peste sute de sate, pana catra Lugosiu, cà-ci aceste plante sunt fórté cautate, pentru credinti'a cea tare a poporului in ele, socotindu-le de erburi sante. (Autorulu acestui tratatu caletorindu, insocitu de dlu Mihai Fometescu chiar pentru aceste plante de la Oravitia pana la Sfinitia in 8-a juliu 1874 cu man'a sa propria le-a culesu si a adusu plantate in dóue óle spre crescere si studiare.)

In urma din tóte aceste deducemu: cumca avramésa representa: religiunea lui Avramu (Moise, testamentulu vechiu); crestenésa religiunea lui Christosu) Crestu alu autoriloru vechi romani, si odolénu representa pe insu-si Christosu (valorianus) si tóte trei formandu la olalta o treime, odolénu este barbatu intre cele dóue si le tiene la olalta.

Odolénu este dupa analogia „valerianus“ din care au formatu germanii pe alu loru Baldrian, si pe acestu drumu dupa firea limbei romanesce din „valerianus“ s'a formatu odolénu. Serbii au luatú cuventulu odolénu de la Romani, si pentru cuventu cà la celelalte limbe slave nu se afla. Dreptu aceste odolénu este valerianus: datatoriulu de viétia, cà-ci elu a datu viétia, elu este autorulu acelorú dóue religiuni (avramésa si crestenésa) impreunate sub numele de religiunea crestinésca, si aceste dóue religiuni resp. religiunea crestinésca au rapitu

imperatî'a de la dînele pagane, adeca au surpatu paganismulu, pentru aceea se vaita dînele pagane peste avramésa si crestenésa, cà le-au rapitu imperatî'a din lume.

In urma despre odolénu si vitrinicu, inso-citu cu matraguna, dîce credinti'a poporului: Matraguna e mama buna, odolénu e cane vî-clénu si vitrinicu e fecioru voinicu. Totu despre odolénu dîce, cumca tóta muierea sè-lu pórte la brâu, cà-ci se crede a fi cu norocu de amoru pentru muieri.

2. *Lugaciu* (numitu si cârdu) *Dipsacus fullorum*, *Weberkarden*. Lugaciulu se petrece de trei ori prin omu (prin sinulu camesiei trasu în josu, la omulu mortu lunatecu, nascutu cu altulu intr'o luna) si prin acest'a se deslêga celu intr'o luna nascutu, de vr'unu frate lunatecu ca sè nu móra si elu dupa celu mortu frate. Apoi celu mortu cu astu-felu prin sine petre-cutulu lugaciu se face frate; lugaciulu se pune in sicriu la celu mortu dreptu frate. Dar ajunsu in lumea cealalta, lugaciulu delocu se lapeda de astu-felu castigatulu seu frate. Si la grópa (la ingropatiune) prin fera de pitióre se deslêga de celu mortu fratele lunatecu.

3. *Condroniu* ori *paduroniu*. *Melanpyrum arvense*, *Acker- Kuh- oder Wachtelweizen*. Este si o fiintia mitologica numita *paduroniu*, care se vede a corespunde latinescului „*silvanus*“ si la care *paduroniu* se face invocatiune candu se punu sacrificiele (cinstele) negre.

4. *Érb'a sierpelui*. *Veronica latifolia Breitblättriger Ehrenpreis*. Acést'a planta de regula este ca unu candelabru cu dóue bratie si bratiele in floru, éra fusulu (trupin'a) între bratie crescandu numai de unu — ori doi policari, nu inflóre. Credinti'a poporului despre acést'a planta este urmatóri'a: Sierpele a muscatu pe omu, si omulu a muritu in urm'a muscaturei. La acést'a Ddiu a dîsu catra sierpe: ascépta tu blastematule, cà-ci eu voiu lasá sè crésca o érb'a, prin care sè se vindece omulu de muscatur'a ta veninósa. Crescandu érb'a dreptu fusu in susu a in floru cu multe si frumóse flori venete, dar sierpele venindu i-a muscatu verfulu, ca sè nu póta in floru si sè-si pérda poterea, la ce Ddiu a lasatu sè crésca dóue ramuri ca bratiele in susu, astu-felu cà déca sierpele le va demuscá si pe aceste, de nou sè crésca, aceea ce vediendu si intielegendu sierpele, a incetatu de a mai demuscá ramurile.

Acésta planta intru adeveru o folosesce poporul spre vindecarea muscaturei de sierpe, fierbendu-o si punendu-o pe rana.

5. *Ciurulu dîneloru*. *Carlina acaulis*. Sil-

berdistel. Cu apa stracurata prin ciurulu dîneloru si descantata de muieri sciutórie se spéla cei ce au doreri de ochi, si cei la cari le scadu vederile. Acésta spelare se face spre a capetá si ochi incantatori.

6. *Érb'a feraloru*. Dupa cele publicate in calindariulu de Baritiu, se dîce a fi: *aconitum lat. ori asclepias vincetoxicum*. Se vede a fi o érb'a fabulósa, cà-ci pana acuma nu o potu capetá de la nime, macaru cà se crede in poporu, cà eroii cei mari si lotrii cei cumpliti o posedu si o pórta la ei in sierpariu séu mai bine in degetulu celu micu de la man'a stanga, taiatura facuta, bagata si vindecata acolo. Se crede, cà se descuia ori si ce incuiatória. ce se atinge de atari ómeni ce o posedu, ba si ferele pitióreloru de la lotrii atinse fiindu de acésta érb'a pocnescu si cadu josu de la pitióre. Se dîce, cà cu acésta planta se potu numai si comorile scóte din pamentu si grote.

Credinti'a poporului ni spune inca urmatóriele despre acésta planta si modulu câstigi-gării ei:

1. Cumca acésta planta s'ar cunósce, si vedé acolo unde cresce numai diminéti'a pe róua, candu te apleci si cauti peste ierburi, cà-ci dins'a — érb'a feraloru — ar avé pe sine scelipitórie margele rosie, care ca sangele facute din róua, de óre ce érb'a acésta se crede a fi érb'a sangiuiriloru. Candu o affi astu-felu, trebuie cu o nuéua de alunu de unu stenjenu de lunga pe furisi aplecatu, sè te apropii de ea si cu nuéu'a dandu sè-i tai verfulu, cà-ci astu-felu taiatu nu mai póte fugí si perí dinaintea omului.

2. Se crede acésta planta a fi unu genu de ferega, care la *Samdiena*, candu dupa credinti'a poporului este mediulu verei, la mediulu noptii pe óre câte-va minute inflóre, luminandu se ca diu'a de sóre tóte locurile pe langa ea, si atunci cunoscêndu-o o poti prinde si luá.

3. Se crede, cà acésta planta este la rade-cina, la trupina si la ramuri tóta deschisu rosia, si cà ar cresce fórté raru numai pe la carsiele muntiloru.

4. Se crede, cà se póte castigá: luandu unu lacatu incuiatu si legandu-lu cu atia sè-lu tragi dupa tine prin erburi unde credi cà ar cresce plant'a, cà-ci cum ajunge lacatulu de ea, se deschide si astu-felu o poti affá.

5. Se crede, cà la *Samdiene* o aduce si o pune in cuibulu seu ariciulu si aflandu cuibulu o poti luá de acolo. Dar se crede inca, cà mai bine o poti castigá ingradindu in absinti'a ari-

ciului puii sei in cuibu cu baticele de feru; candu vine a casa ariciulu astu-felu, elu sarindu in giuru a supra gardului cu peptulu sè-lu strice si déca nu póte, atunci pléca se duce si cauta érb'a feraloru, pana si câte trei dîle si o septemana, si aflandu-o o duce in gura, apoi sosindu la cuibu, dà cu érb'a in gardulu de feru si acesta spargandu-se si frangèndu-se, elu éra intra la puii sei. La acésta omulu care are sè castige érb'a siediendu la panda ascunsu sare si iá érb'a din gur'a ariciului.

(Va urmá.)

Simeonu Manguica.

Strainulu.

Placeri ale junetii, placeri incantátorie,
V'ati stinsu intr'o clipéla din fragedulu meu sinu;
V'ati stinsu si de atuncea si 'n dîle dulci cu sóre,
Si 'n nopti intunecóse, totu plangu, mereu suspinu.

Cà-ci cruda-i suferinti'a, durerea e amara
La celu ce-avea odata amici, frati si surori;
Si adi in man'a sortii, departe de-a lui tiéra,
Strainu, fara de nume, traiesce plangatoriu;

La celu ce-avea unu tata si-o muma, dulce nume;
Ce lacramile-adesu din ochi i le stergea;
Si adi n'are pe nime aici in asta lume,
Sè vina sè-lu intrebe, ce-lu dóre si ce-ar vré?

Si asta-di n'am pe nime ca crud'a mea durere
Cu vorbe dulci s'aline, sè-mi stérgea ochii mei;
Si ori unde se 'ntórce a mea trista vedere,
Pe nime eu nu aflu unu ajutoriu sè-i ceiu.

Ca frundi'a de ventu luata me ducu si nu scíu unde,
Sè aflu vre-o scapare, cà-ci tóte din pregiuru
Din sinulu loru m'alunga; si mil'a nu-i petrunde
Si ómenii pe mine trecandu me incungiuru.

Dar credu cà nu-i departe minutulu candu voiu
dîce

La lume unu „Adio“ si colo susu in ceriu,
Ca fumulu care piere, ca negur'a m'oiu duce,
Si-atuncea eu aflá-m'oiu ferice 'n alte sferi.

Ionu Encescu.

Tetera Cozaculu.

— Novela. —

Tetera, unu cozacu june, avea anima curagiósa si infocata; trupu-i mladiosu erá plinu de putere insufletíta.

Amoréz'a-i, Marina, avea facia rusínósa, erá inse o fetitia cu anima caldurósa; o flóre ascunsa si cu unu mirosu dulce intru o selbatecía singurateca.

Tetera avea ochi negrii ca nóptea periculósa, peste care adese lucescu radie de fulgeru; Marina avea ochi vèneti si plini de róua, precum e ceriulu dupa plóia.

Cozaculu intru o séra siedea impreuna cu amarez'a sa pe tiermurele Ternavei mari, alu ei obrazu erá rosiu numai de abiá ca laptele celu curatu, in care s'a amestecat o picatura de sange.

Tetera o apucà de mana si i dîse:

— Marina, scfi ce va sè dica amorulu meu? acela e focu cerescu, pe care nu e in stare de a-lu stingie omulu; acela e in sa-si viéti'a mea, ba e mai multu si decátu acea, acel'a e insu-si sufletulu meu! te voiu iubi neincetatu pana la celu de pe urma resuffletu!

Si e martoru Ddieu, elu a graitu adeveru. Cine s'ar fi pututu indoi, de l'ar fi audítu graindu asemenea? Ochii si obrazu-i cuventau in o armonia cu anim'a lui.

Atunci Marina si-redicà genele lungi de metasa si inotà cu ochii pe faci'a amarezului.

— Ah! si eu te iubescu! — siopti ea pe urma, cu o sioptire blanda precum e ventulu antâiu de primavéra, dar cum scapà din gura si aceste cuvinte de maturía, buzele se miscu de abiá si a rosítu numai decátu, pentru cà sufletulu ei erá inca nevinovatu.

Tetera cu fragedíme si-a imbratísiatu amarez'a, si se asiediara pe o muchia mica de stanca, pe langa care si-ducea Ternava undele incetu.

Adese-ori au odihnitu ei pe loculu acesta, uitandu se la curgerea riului tulbure; dar acum nu bagara de séma nici sórele ce sfiintiá si respandea rosiétia de rose a supra sie-sului.

Tetera nu vedea decátu numai pe Marina, Marina inca erá legata de Tetera cu tóta anim'a si cu totu cugetulu, ambii se scaldau in lacrami si si-impreunara buzele.

Ah! aceea erá o sarutare lunga, o sarutare de amoru, si sangele li se aprinse de schintei electrice.

Numai decátu se pogori intre dinsii o pace fericitória si se jucara ca pruncii.

Tetera si-vedea faci'a in umeditii ochi ai fetitei frumóse, si manile Marinei se jucau cu pletele amarezului, sucindu-si ca pe degete negrele verigi de peru, si inferbintatulu june za-

cea mulcomu pe genunchi la picioarele ei ca si mnielulu plapandu.

Órele treceau, si cocosiulu dede scire din coliví'a sa, cumca e mediulu noptii, calulu Cozacului renchiezandu, facù semnu spre purcedere.

Cozaculu trebuia sè se departe nu pe un'a séu dóue díle, si nici la venatulu cerbiloru si alu caprióreloru, cà-ci pe elu lu-chiamau bataliele!

Tetera sarì repede in susu, imbratîsiédia ferbinte pe amarez'a sa, si se topira intru un'a buzele loru in o sarutare inflacarata.

— Vei fi, vei remané credinciósa? — díse elu in urma cu versu inadusítu. Buzele fetitiei se deschisera spre respunsu, dar cuvintele-i murira pe buze, pentru cà aprópe de dinsii in minutulu acel'a se audíse óre ce sunetu strainu.

Tristu resunà unu instrumentu cu córdea, armoniandu cu unu cantecu, care acum satirisá acum cu giale cantá:

„Mi-vine sè ridu de caletoriulu, care se incérca a esí fara gluga in viforulu iernei; ridu de corabierulu in somnu cufundatu, a carui barca se face préda furiosului riu.

„Mi-vine sè ridu si de nebunulu, care si-cauta noroculu custatoriu in avutí; inse de trei ori e mai nenorocitu junele, care si-pléca urechi'a juramentului femeiescu.

„Ascultati!... Fedoru erá unu erou voinicu, neinfricosiatu ca unu leu alu desiertului, nobilu si frumosu ca unu paunasiu, si liberu ca ventulu.

„Abiá-i strabatura impregiurulu buzloru mustetiele de metasa, si la joculu cu faclii aprinse si la venatulu de séra elu erá celu d'antâiu si mai alesu.

„Dintre mfi de frumóse, cari i sternea simtiurile, si-a alesu sie-si numai pe Ivanova, copil'a cea mai placuta din câte a sagetatu óre candu-va amorulu.

„Ros'a alba nu e mai curata, veveriti'a ce salta in ramuri nu e mai sprintena, tresti'a nu e mai agera.

„Ca dóue turturele se iubiau ei unulu pe altulu, impreunati fiindu ca si cele in veci gemene stele de pe ceriu.

„A nimerí lun'a cu sagét'a ar fi fostu mai usioru, decátu a díce, cumca asiá fetitia iubita sè póta fi óre candu-va necredinciósa catra a le sale juraminte fecioresei.

„Dar cum sosí diu'a, si trimbiti'a de resboiu resunendu, l'a chiamatu la batalia, Fedoru

a trebuitu sè se desparta, sè lase pe amarez'a si canele albu.

„In lacrami inotá frumós'a si siedeá singurateca in superare doiósa; canele urlá cu gura cascata si asceptá la pragulu usiei.

„Alo, alo! strigà Fedoru, care acuma revenise din resboiu, inse numai resunetulu lucunoscea, nime nu i-a grabitu inainte sè-lu intimpine.

„Dà pinteni calului seu, asiá incátu acel'a mai sborá, tóte i se pareau mórte pe drumu; cas'a i erá góla; nici femeia, nici barbatu in ea.

„Ci in tierina se vedea intiparirea potcoveloru de doi cai, si urmele canelui seu.

„Iute se repede mai incolo mirele insielatu, si numai decátu vediù pe amarez'a sa langa unu june calarasiu, si cu lancea intinsa catra ei calarì dupa dinsii; inse femei'a necredinciósa n'a voitu sè cunósca intr'insulu pe mantuito-riulu ei.

„O iubescu! — strigà strainulu si s'a aruncatu intre ei, asiá câtu Fedoru spariatu si-trase calulu indereptu.

„Si dupa junele rapitoriu a strigatu urmatóricie: Mai tardíu va sosí rîndulu sí la tine! si déca o iubesci adevératu, ffi atentu sè nu o lasi singura nici pe o dí!

„Dar canele credintiosu si-a cunoscutu domnulu, si cu tóte cà-lu maná de la sine, nu-a vrutu totu-si a se lasá de dinsulu.

„In vanu lu-chiamà Ivanova cu vorbe lingustóricie, crisinindu cu dintii; elu fugea ne curmatu dupa domnulu seu.

„Cà-ci canele e credintiosu pana ce traiesce...“

Tetera retienendu-si suflarea, cu buzele deschise jumetate, si cu urechile ascútíte ascultá, ca sè nu pérda nici unu cuventu. E o insusíre comuna barbatiloru a se silí dupa asemenea lucruri ce le casiuna loru chinuri, — astu-felu versà dins'a o picatura de veninu in sinulu Cozacului, se uitá neclatitu la amarez'a sa, ca si candu ar trebú sè o resbune pentru o crima seversíta, si tremurá ca si candu ar avé sè-lu inghitia o viltóre.

L'a cuprinsu fiori candu s'a incheiatu canteculu. Indata, ca si candu ar fi trecut prin dinsulu o determinare rapede, apucà de mana fetiti'a si o duse acolo de unde resunase canteculu.

Ací vediura pe unu betranu cu ochii schinteitori si cu peri argintii. Elu siedeá pe unu coltiu de stanca, si priviá la lun'a resarinda. Instrumentulu incordatu inse odihnea intre mani.

Cordele nu mai tremurau, dar versurile blastemate totu mai resunau in desceptulu peptu alu Cozacului.

— Betrane! — i strigà cu tonu infuriatu si inecatu, — betrane, strigoiele, spiritu diavolescu! alu teu sufletu infernalu a aruncatu carbune viu pe anim'a mea, si mi-a prefacutu fericirea in cenusia? Celu care taie ran'a sè aiba putere a o si vindecà! Tu care m'ai invetiatu sè me indoiescu de credinti'a amorezei mele, sè mi dai acum si medicin'a spre a-mi putè preservà anim'a ei.

„— Dà-mi respunsu, betrane! séu sè scfi, cà rabdarea-mi e scurta, man'a-mi nimeresce, sabi'a-mi e ascutita.

Cantaretiulu a surisu cu amaru, ca si candu ar fi dîsu: „ce-mi pasa mie de supera-rea ta?

— Fiule! — grai elu mai tardîu, — pôte cà asiu cunósce vre-unu mijlocu magicu, sè impedecu celu mai rapede cursu alu ventului, si sè stergu vâlfaitóri'a flacara de fulgeru, si sè insuflu éra-si viétia in celu repausatu: dar léculu teu nu scfu sè-ti spunu.

Si ochii betranului sclipeau ca si ai lupului flamandu, candu sare sè apuca prèd'a sa:

„Poti cercà si tu ce a cercatu cumplitulu Pasia Selimu, candu a mersu la resboiu in contra Arabiloru resculati a supra-i. Candu érá sè plece, in curtea sa a gatitu o nunta stralucita pentru femeile sale, si ele pana la un'a se scaldau in lacrami, numai ca sè placa domnului loru.

„Tóte vorbiau numai de amoru si de dure-rea despartirei, si Selimu fericitul, stringea pe tóte in bratiile sale.

„Ca sè le faca loru bucuria, demandà se intre 10 eunuchi si numai decátu si intrara 10 eunuchi infricosiati si negrii, avendu caciule albe pe capu, si in mapi sabii ascutite.

„Me iubiti dar?!“ intrebà Selimu. „Te iubimu“, respunsera tóte cu o gura. „Peste tóte te iubimu Dómne.“ — „Si mai bine vreti sè muriti decátu sè fiti necredintióse?“ „Mai bine, dómne“, respunse inca odata tóte.

„Si ele graira adeverulu, abia inse visara ele de necredintia, cà-ci frumoşele femei spre mandatorulu semnu a lui Selimu fara mila fure decapitate prin enunchii ascultatori.

„Atunci liniscitu si cu sufletu intregu putù Selimu sè purcéda la resboiu.“

Acum a incetatu betranulu, dar buzele-i

se miscau inca, ca a le lupului candu si-linge de pe buze sangele celu caldu.

Tetera si-perdù mintile, se invirteau tóte intr'insulu, i se turburara cugetele in creri, cu tóte cà si-a stemperatu setea din turburele riu.

Marina se desceptà iute din somnulu in care se aflá si ambratiosiandu cu amendóue manile pe amorezulu seu, i-a strigatu: „Oh! iubite, nu ascultá aceste cuvinte crancene, padiesce-te de cercurile acestui spiritu afurisu. Tu scfi, cà eu te iubescu...“

Ah! si aceste-i fusera cele din urma cuvinte!

Tetera cu degetele nodoróse si-strinse sabi'a, in órb'a sa parere nu vedea decátu visuri inspaimentatórie si trupuri ucise invescute cu sange, nu audiá alta decátu urlletulu resbunàrei.

Nu-si érá mai multu in minti si simtiendu cumca e imbratfisiatu lu-apucà turbarea, si-inverti a supra capului sabi'a, carea numai decátu siuerà in josu ca fulgerulu, si éta capulu Marinei frumoşe inaintea picióreloru lui, chiar candu buzele ei abia incetasera a mai grai de amoru.

Furiosu se vaietà Cozaculu si ca ursulu cu rana in spate, se trantì pe stanc'a, unde siedea betranulu.

Inse acél'a nu se mai aflá acolo, si unu risu satiricu sfasià urechile nefericitului amorezu, — unu risu de bucuria, ca si cum ar aretá placere pentru o astu-felu de fapta rea, séu ca si candu ar fi sè-si bata jocu de frumós'a sa amoreza.

Cozaculu infuriatu se aruncà pe calulu seu celu negru ca corbulu, si alergà in susu ca si candu cóstele-i le-ar sapá vulturii cu anghiele, acusi repediendu-se in riu si despicandu undele cu latulu seu peptu, ajunse la tiermurele de din colo, — fugea éra-si necurmatu si cursu-i se vedea a nu avé capetu!

Pe coltiulu stancei mici zacea numai cadavrulu unei fetitie in vestminte albe, nu de parte si capulu ei cu pletele resfirate, si impregiuru-i sclipea sangele.

Si galben'a luna cu radiele-si triste se reversá peste miculu desiertu, undele Ternavei curgeau cu sgomotu ca de tresnetu, ér cocosiulu se audî cantandu a dóu'a óra.

Parteniu Moldovanu.

SALONUL

Teatru romanescu in Timisióra.

De candu se radicà o vóce care pronunzià primul cuventu pentru infintierea unui fondu, din care cu timpulu sè se radice unu teatru romanu, animele cele lancédite s'au recreatu, intaritu de nou, in speranti'a vítoríului. Ide'a cea mare si nobila, puterea ce se pune in asta scóla, ce nu se póte asemená cu nici un'a din lume, a inceputu a se radeciná in fiacare sufletu, si necesitatea ei a devenitu simtíbilá.

De candu se iví dlu M. Pascaly in partile nóstre, de candu se audí limb'a romana pe scena in intrég'a naivitate a poesiei, de atunci se descéptá poporulu din prejudotiulu seculariu; elu vedíu ce este „teatru“ si de atunci nutresce sperantia, cà va ajunge odata timpuri mai ferice, si-si va audí doinele, suspinele, si-va vedé gloriosulu trecutú, cu falnicele persóne a istoriei represintate tóte in scól'a luméi, pe scen'a teatrului.

Luni 21/2 oct. ni se anunziá, cà trup'a teatrálá de sub directiunea dlui Ghermanu Popescu din Ploiesci, va dá prim'a sa represintatiune in sal'a Bereriei. Acésta surprindere a fostu destula pentru noi, — cari afara de productiunile celebrei societáti Pascaly, si-a placuteloru solo-piese a dlui Ionescu, nu mai avuram ocaziune a cercetá teatru romanu, de a face pe ori-care persóna bine-simtítória, sè apretieze acele momente rare, si sè concurga cu insufletíre partinitória la primirea acestei societáti.

Spaciós'a sala, iluminata brilantu, erá plina de dómne si domnisióre romane dragalásie, si de barbati stimati.

Precisu la optu óre unu orcheSTRU bine arangiátu incepú a-si reversá armoniósese valuri de melodii nationale, apoi se facú tacere si intre aplause aparú dlu G. Popescu, esecutandu cu vóce simpática si sonóra: „Desperatulu“, poesia satirica. Dupa ea urmá „Corón'a lui Stefanu celu mare“, séu „Doi surdi“, comediá nat. in unu actu cu cantece de V. Alesandri, si „Cuiulu in parete“ comediá orig.

Represintatiunea urmatória fu marti la 22/3, in care se jucá „Crisniculu“ séu „Florica si Florinu“, comediá nat. in dóue acte cu cantece, urmandu-i si „Fét'a cogiocariului“, comediá orig. in unu actu de M. S.

A trei'a represintatiune se tînú joi la 24/5. La cererea generala se jucá „Fét'a cogiocariului“, pentru a dóu'a óra si „Mórtea lui Tunsu haiducu“, drama com. in dóue acte cu cantece de V. Alesandri.

Ultim'a represintatiune fu sambeta 26/7, jucandu-se piesele „Cocón'a Chiritia“ intórta din Paris com. de salonu in dóue acte de M. Millo si „Tiganulu militianu“, drama com. cu cantece in dóue acte de G. Popescu.

Dlu G. Popescu este unu bunu actoru, a escelatu in pies'a „Corón'a lui Stefanu“, unde jucá pe Grauru fecioru boerescu cu tóta naturalitatea unui sufletu romanu, care patrunsu de infacaratulu doru de a-si vedé patri'a fericitá, insuffla zelu, devotamentu, prin cuvinte, cantece.

Déca dlu G. Popescu a escelatu prin aerulu pronunziatu, apoi dlu N. Constantinescu, unu june cu talentu, cu o iubire sacrificatória catra arta, cu o figura svelta mladiósá, cu 'n limbagiu elegantu, cu o maestría in miscári, ne surprinse in betranulu Sandu boeriu ruginitu. Se vede, cà junele actoru si-a facutu studie bune, cà-ci generele opuse: junéti'a si betranéti'a, le represintá cu multa arte.

„Cuiulu in parete“ transformá pe dlu G. Popescu in mosiu Arvinte, betranu de optu-dieci ani, pe care l'a jocatú fórté originalu. Dn'a E. Popescu si dlu N. Constantinescu, inea si-interpretara cu succesu rolurile loru.

Pies'a „Fét'a cogiocariului“ a facutu sè se vorbésca multu despre ea. Dlu G. Popescu ca chir Tanasie cogiocariu a doveditu, cà in comediá are rutina. Cogiocariulu avea o fíca, Marióra (dn'a E. Popescu,) si sperá a capetá unu ginere procopsitu; acela sè si iví in persón'a invetiatoriului din satu, (dlu N. Constantinescu.)

Parintele se bucurá de-a numí pe invetiátulu chir dascalu, ce avea trei condee, logodniculu fícei sale; éra invetiatoriulu nutriá dorulu a numí cele cincí mfi de galbeni, zestrea Mariórei, ale sale. Dar óre copil'a cogiocariului? Oh! ea erá atátu de fricósá, incátu nu radicá nici ochii catra mirele ei.

Inse trecura tóte, amoru si visu, candu vení cestiunea de bani la d-sbatere, cà-ci numai cele cincí mfi au fostu indemnulu invetiatoriului. Elu se facú nemultumitu cu cele trei sute lei vechi, siese-dieci pei, ce-i promise betranulu, si se duse, ér serman'a Marióra nebunú.

Acésta piesa, de si simpla, dar bine represintata de dnii: G. Popescu, N. Constantinescu si dn'a Popescu, facú mare efectu.

Sè revenimú acum la dram'a „Mórtea lui Tunsu haiducu.“

Dram'a intréga este numai unu fragmentu defectuosu, o singura trasura din víeti'a cunoscutului haiducu de peste Carpati, Tunsulu.

Elu a fostu haiducu, hotiu, dar de cei cari luau avútfiele de la ciocoi, si le impartiau intre cei lipsiti; ajutá nefericitii orfanii si veduvele.

Dlu G. Popescu jucá pe Tunsulu cu multa ver-va, dar cam esageratu.

A cantatu cu multu efectu, cu genunchii plecati naintea boerului: „Ah! ganditi, ganditi cu mila, la sermanulu nostru poporu!“ Mai nimeritu inse fu, candu — tradatu de unu finu alu seu (dlu Ionescu,) picá puscatu, in agoni'a mortii, ce zugraviá palórea sufleteloru stingénde cu colorí dureróse. Proptitu de unu fidelu voinicu, (dlu Ioniu) si de amant'a Anita (dn'a E. Popescu,) abiá capabilu a esprima ultimele cuvinte, infatisiá unu frumosu tablou tragicu.

Dlu N. Constantinescu jucá bine pe boerulu Barbucinio, acestu naturelu fricosu, care numai candu se scie singuru, face tóte.

„Cocón'a Chiritia“ este o piesa cunoscuta, este o imagine luata din traiulu dameleoru de moda. O! sè fíti vedíutu pe G. Popescu cum a imítatu de bine tóte misteriele unoru femei! Vócea, miscárilé gesturile sunt

atâtu de naturale, cochetarile atâtu de fidele, câtu ati crede că ve aflați in parculu vre-unei scalde, séu la promenad'a unei musici.

Si aice amintimu, că dlu N. Constantinescu ne uimî prin diferinti'a duplului jocu, ca Charle prof. din franciã, plinu de finetie si elegantiã limbistica, si ca Egoru birjariulu unde din contra represinta o persónã simplã, care sedusa de cocón'a Chiritia i sacrifica tóte, si in fine adusu la sapa de lemnu si-deplange usiore-tatea mintii.

„Tiganulu militianu“ este o piesa originalã in felialu compusetiuni sale, serisa cu multa inspiratiune si rutina. Rolulu primu lu-jucã insu-si autorulu G. Popescu. Mai jucara: dn'a E. Popescu, dlu Petrulescu si-apoi dlu N. Constantinescu, dr'a Carpu si dlu S. Hentinsu.

Nu-mi mai remane alta a dice decãtu, că tóte piesele fura urmarite de complac-rea publicului, deschilinitu acésta din urma fu multu aplaudata. Dlu directoru si intréga trupa fu de nenumerate ori aplaudati cu entusiasm, cu multime de buchete, intre cari si-o cununa ornata cu o poesía de dr'a Emilia Lungu.

—u.

B o m b ó n e.

Scen'a se petrece intr'o biblioteca.

Unu domnu: Dati-mi unu dictionariu!

Bibliotecariulu: De ce autoru, te rogu?

Domnulu: Care o fi mai naltu din tóte, că-ci voiu să siedu pe dinsulu.

La tribunalu.

— Acusatu, ti-ai batutu femeia, i-ai ruptu chiar o còsta, — dicea presiedintele.

— Libertate, egalitate, fraternitate, éta aperarea mea, — respunse acusatulu cu o vóce ragusita.

— Ia séma, ti-bati jocu de tribunalu.

— Nici de cum, dle presiedinte; éta cum: Libertate trebuie să am de a-mi bate femeia; egalitate: se dice că ea are o còsta mai multu de câtu mine, si eu nu potu suferi asta, si acum, in numele fraternitãtii, coru să fiu liberatu si indemnissatu

CE E NOU?

** (Regn'a) s'a rentorsu din Praga, far' a atinge Pesta, dreptu la Gödöllö.

** (Curtea regésca) va petrece pana la Craciunu in Gödöllö si numai atunce se va rentórcé in castelulu din Buda.

** (Camer'a magnatiloru) in septeman'a trecuta tienú mai multe siedintie, in cari s'au desbatutu modificãrile facute de camer'a deputatiloru in legea electoralã, cea de incompatibilitate, advocatiale si ceea pentru notariatele publice. Atãtu in ast'a din urma, câtu si in cea d'antãiu s'a facutu unu compromis intre guvernul si magnati, carele — de si mai conservativu decãtu votulu camerei deputatiloru, totu-si — nu e asiã retrogradu ca hotarirea de mai nainte a magnatiloru. Celelalte modificatiuni ale camerei deputatiloru fure respinse.

** (Camer'a deputatiloru) a tienutu in septeman'a trecuta doue siedintie. La 17 nov. s'a presintatu cele patru proiecte de legi, d sbatute de nou de camer'a magnatiloru. Cea advocatiale se va ascerne regelui spre sanctionare. Celelalte trei s'au tramisu la sectiuni, spre a le desbate — a trei'a óra.

** (Cine va plati carbonii de pãtra?) Internunciulu austriacu la Constantinopolu, contele Franciscu Zichy, a facutu nu de multu cu unu vaporu de resbelu austriacu o excursiune pe Bosporu. Maj. Sa regele aflandu acést'a dilele trecute, a exclamatu: „Cine va plati carbonii de pãtra?“ Lumea e curiósã sã scie, cum se va respunde la acésta intrebare practica a monarculu.

** (In Italia) s'a asigurat o recompensa anuala de o 1000 fl. pentru Garibaldi, prin darniri de bunavointia. Si dinsulu primesce recompens'a acésta bagatela.

** (In congregatiunea comitatului Pesta) s'a facutu o propunere, pentru ca ungerii ce se afla imprasciati in Bucovina, sã se mute éra-si in patri'a loru.

** (Unu talhariu intipuitu.) Joi'a trecuta soci'a unui ampoiatsu din Buda, in absinti'a barbatului seu a datu o odaia a loru in chiria lunaria unui tineru, carele se si mutã in cartiru. Femeia se departã de a casa, si remase numai tinerulu. Intr'aceste sósì barbatulu, carele nu sciea, că soci'a sa a datu odaia in chiria. Tinerulu avendu trebuintia de apa, se duse in cuina. Barbatulu bagã de séma, că cine-va ambla prin cuina, si diarindu pe tinerulu, gandi, că acela e unu talhariu. Alergã dara indata acolo, si lu-apucã de gãtu. Noroculu tinerului, că soci'a ampoiatsuului sósì chiar in momentul acel'a a casa, si aceea explicã barbatului ce s'a intemplat in absinti'a lui.

** (O istoriã picanta) s'a petrecutu intr'una din dilele trecute. Unu domnu caletoriã pe calea ferata la Dresda. Vis-à-vis cu elu siedea o femeia tinerã si frumosica. Doue motive importante, ca domnulu caletoriu sã începã a conversã cu dins'a! Si candu ea incepù sã vorbésca, deveni si mai placuta, că-ci avea spiritulu multu. La o statiune ea se dete josu, dîcându, că numai pan' acolo are sã caletorésca. Caletoriulu galantu sarì si elu indata josu, spre a ajutã femeii, i luã o birja si se desparti de ea cu parere de reu. Peste câte-va dile domnulu se rentórcé a casa, si soci'a sa intre altele i spuse, că a primitu o féta nouã in serviciu. Barbatulu nu se interesã multu de acésta impartesire. Ce mare i fu inse mirarea, candu in diminet'a urmatória vediu servindu la dejunu acea „dama“, cu care dinsulu caletorise!

** (Domnisiór'a dr.!) Intr'unu diariu elvetianu, cetimu urmatóriele: „Domnisiór'a dr. med. Maria Vogtliã, fic'a preotului din Aargau, care — dupã rigorósele facute cu multu succes — se asiedia in Zürich, si-a facutu deja o praesa mare. Dins'a a cumperatu deja si in Hotinga o casa, unde si-a gasitu si unu mire, in persón'a dlui profesor Heim.

** (Desertorii armatei englese) se urca in fiecare anu la asiã mare numeru, încãtu unu deputatu propuse in o adunare publica la 3 nov., ca pe umerii tuturor desertoriloru sã se tetoveze liter'a „D.“

** (Imperatulu Vilelmul) avea sã tréca nu de multu, pe calea ferata, pe la comun'a Friedrichshagen. Unu domnu de acolo, aflandu acést'a, adressã imperatulu rugarea prin epistola, ca sã se oprésca si la sa-

tulu acela, spre a primi omagele locuitoriloru. Diu'a sosit, si trenulu se oprî la Friedrichshagen. Imperatulu Vilelmu se uită afara, inse nu vediu pe nimene. Apoi trenulu plecă era-si. Dupa ce disparu, esî unu omu din o tufa, si marturisî amplotiiloru de la calea ferata, că dinsulu a scrisu imperatului; inse neprimindu nici unu respunsu, n'a adusu pe sateni afara. Fric'a satului e mare.

* * (*Focu la Cronstadt.*) Diarulu „Vócea“ din St. Petersburg anuncia, că unu incendiu teribilu a devastatu cetatea Cronstadt. Foculu se crede c'a isbucnitu de la o lampa cu petroleu, care s'a sfarimatu. Ajutatu d'unu ventu care suffă cu putere, s'a intinsu indata mai antăiu a supra unoru case invecinate si apoi pana in centrulu orasiului, distrugându vre 197 case si câte-va edificie publice, intre cari si vechi'a mare biserica St. Vladimir. Incendiulu a tinutu două zile si caldur'a produsa in locurile unde devastase era atâtu de intinsa, in cătu pompierii nu se puteau apropiă si clopotele de la dis'a biserica au fostu topite. Dupa nesce sciri date de „Gazett'a Bursei“, pagubele sunt calculate la vro 4 milioane ruble, dintre cari 2 sunt asicurate.

* * (*O situatiune grozava.*) De cătu-va timpu, se affă instalata pe piat'a Radwif din Viena menageri'a lui Franz Ruckauf. Candu se terminara represintatiunile, se incepura pregatirile de plecare. Era vorb'a se se desparta un'a de alta trasurile in cari se gasiau animalele, si unu dulgheru din orasiu, Paul Spandl, in vâsta de 41 ani, fu chiamatu ca s'ajute la acesta operatiune. In cursulu lucrului, un'a din usciorre, care se deschidea pe d'a supra grilei, se desfacuse, si Spandl, intr'unu momentu de neatentiune, si-bagase o mana printre vergele. La momentu chiriasulu colivei — unu monstruosu jaguaru — apucă cu labele braciulu nepreveditiorului dulgheru si nu voi se i-lu mai lase. Mai multi ómeni alergara se scape pe Spandl din ghiarele fierosului animalu; dar, dupa scudirile ce facura colivei, nenorocitul fu smulsu si jaguarulu remase singuru cu dinsulu. Dintr'o saritura, restórna pe dulgheru si-lu apuca de gátu. Intre persónele cari alergasera in ajutoriulu lui Spandl, se gasiá si fiulu proprietariului menageriei. Pe candu mai multi individi apucara pe jaguraru de còda, tragându-lu din tóte puterile, spre a-lu face se lase pe Spandl, acelu dibace si curagiosu tineru isbuti se restórne peste jaguaru o enorma lada fara capacu, in momentulu candu animalulu furiosu, lasase pe Spandl si se pregatise s'arunce a supra adversarului seu. Jaguarulu se gasi dar prinsu sub cutia, si prin nesce franghii legate impregiuru, s'asicurara de ori-ce reincepere de atacu din partea dobitocului necajitu. Spandl fu greu ranitu si peste două-trei luni nu va puté esî din spitalu. („Rm.“)

* * (*Unu faptu ingrozitoriu.*) Cetimu in „Romanulu“: Unu tieranu a nume Trandafir, din comun'a Dârza, venindu in Bucuresci insocitu de fratele seu, amendoi cu câte unu caru de lemne pentru vendiare, remasera se petréca nóptea in comun'a Banésa, de langa capitala. Intrandu in cárciuma, ca se cumpere d'ale mancării, se vediu incungiuratu de mai multi facatorj-de-rele, in numeru de 14. Patru dintr'insii incepura a-lu bate, inse, smâcindu-se din manele loru, si voindu se fuga, alti patru lu-intimpinara in sala si lu-intiepara cu cutite, ér voindu se scape si din man'a

acestora, altii d'afara lu-lovira c'unu paru pana ludesielara si lu-lasara mai multu mortu. Nóptea o petrecu in necunoscentia, din caus'a sangelui ce perduse, ér a două dî fu transportatu la comun'a sa in carulu unoru tierani ce treceau din intemplantare. Fratele seu, care veni a două dî in Bucuresci ca se vendia cele două care cu lemne, afirmá că pe drumu trebuie se fi si muritu. Cárciumarulu la care s'a comisu faptulua a fostu si dinsulu batutu si transportatu la unu spitalu din Bucuresci, cu capulu dogitu.

* * (*Profetii cari ni anuncia finea lumei*) se inmultiescu pretutindenî, mai alesu in America. Dar predicerile loru, ori cătu de infricosiate aru fi, ni inspira mai multa ilaritate, de cătu spaima. Unulu din ei a nume Walling crede, că sórele imprastia cu pré multa profusiune lumin'a si caldur'a sa. Astu-felu in curundu le va terminá. Profesorulu Spring adauge, că sórele stinsu si rece este o lampa, a carei crusta din ce in ce se ingrósia, prin urmare lumin'a scade neincetatu; si peste pucinu nu va fi decátu unu globu inertu, fara actiune si fara folosu in universu. Bornas, generalu in timpu de resbelu, omu de sciintia in óre de pace, ni spune că pamentulu esto unu globu plinu de metale in stare de vaporu; elu le asemena cu o sfera de gomma elastica plina de plumbu topitu, si pretinde, că cea mai mica oprire in rotatiunea lui, l'ar face se se sparga ca o bomba gigantica. Franklin Hoagh predice, că devastarea paduriloru va produce o astu-felu de seceta in cătu lumea va trebui se péra. Unu altu profesoru sustine, că lumea este amenintiata de invasiunea unoru insecte stricatióse, cari nu voru lasá o frundia pe arbori, unu firu de ierba pe pamentu. Dupa ce voru fi consumatu regnulu vegetalu, aceste insecte voru atacá animalele si in fine pe omu, si candu acesta va fi disparutu de pe pamentu prin fómie si epidemie, aceste insecte singure voru domni pamentulu. Noi li urámú bunu succesu!

* * (*Hotia.*) Din comun'a Telega, in Romani'a, se comunica urmatóriele: In nóptea de 16—17 l. tr. o banda de 9 talhari inarmati cu arme de focu, pe la órele 6—7 sér'a, au calcatu cas'a locuitorului Constantin Cristian, din comun'a Telega, unde se affă dinsulu, nevést'a si unu baiatu; i-au legatu pe toti si au inceputu se-i tortureze spre a le da bani. Capulu familiei a si muritu in urm'a acestoru torturi. In acesta larma audindu locuitoriulu George Pascu, ce din intemplantare viniá cu carulu de pe drumu, a alergatu la pórtu, pe care gasind'o incuiata a saritu pe d'a supra, si la sgomotulu facutu, talharii crediendu-lu insocitu de mai multi ómeni, parte au fugitu, ér parte au navalitu a supra-i, amenintiandu-lu cu arma; curagiulu inse l'a impinsu, cu tóta amenintiarea, si a pusu man'a pe unu talharu, strigandu „ajutoriu“, la care sarindu mai multi ómeni au scapatu de la mórte pe consórtea repausatului Constantin Cristian si fiulu seu. Luandu cunoscentia primarulu localu, si trecédu imediatu la localitate, a descoperitu si pe cei alti optu complici ai talhariului prinsu, cari parte erau din comun'a Brebu, invecinata cu acesta comuna, si parte din Telega, si prin mesurile luate in acea nópte pana in diua i-au prinsu pe toti. Instructiunea se urméza.

Biserica si scóla.

§ (*Lulu in scóla.*) Principele Ludovicu Napoleon, fiulu imperatului Napoleon III, studiéza in clasa prima a academiei militare din Woolwich, si intre

32 de colegi a obținut locul alu 11-le, ér la fauru va face esamenu. Tinerulu principe, dimpreuna cu mai multi camaradi a facut unu cursu-la scól'a de artilleria din Shoeburyness si acuma s'a rentorsu la Woolwich. Acolo dinsulu în tóte dílele ia lectiuni de calaritu înainte de prelegere si se pregatesce cu multa diligintia la esamenu. Tinerulu e tratatu ca ceialalti inventiacci, dar i s'a permis a siedé in locuintia particulara, in locu de a ocupá vr'o camera in localulu academiei.

Societati si institute.

⚡ (*Societatea academica romana*) in siedinti'a sa de la 3 sept. decise a se tramite tipariturele Societátii membriloru sei onorari, precum si unoru academii si societati din strainetate, apoi insarcinà delegatiunea sè faca lucrările cuvenite pentru a se obținé documentele casei repausatului Zappa, si a repetá publicatiunea concursuriloru si premiului propusu pentru cea mai buna lucrare relativa la petrecerea Romaniloru in Dacia de la Aurelianus pana in secolulu VIII, prorogá pe doi ani concursulu a supra lucrării in privintia formatiunii cuvintelor romane prin sufisse si prefisse si mari premiulu de la 1, 500 la 2, 500 lei. In siedinti'a de la 5 sept. se presintá o notitia inedita a dlu Lasteyrie, membru onorariu alu Societátii, precum si dóue disertatiuni. La 6 sept. sesiunea se amana mai departe de timpulu fissatu, si decise a tiené la 8/20 sept. siedinti'a sa de inchidere si regulá program'a acestei siedintie. La 7 sept. se regulá diurnele membriloru pe dílele de la 1 pana la 8 sept., si se numi secretariu dlu Andreiu Adamescu.

⚡ (*Congressulu jucatoriloru de shahu.*) Cu oca-siunea espositiunii centenarului, care se prepara in America, in orasiulu Philadelphia, pentru anulu 1875, se díce cá se va intruni in acestu orasiu si unu congressu de jucatori de shahu. Deja se sustíne, cá s'a si scrisu la cei mai insemnati jucatori din Europa, cerendu-le a loru participare. Premiulu ce se pune pentru celu care va castigá partit'a, este de 20,000 dolari. Principaliu jucatori, despre cari se crede, cá voru incepe lupt'a. voru fi: dlu Steinitz, luptatoriulu Engli-teroi, dlu Paulsen si Anderson, luptatorii Germaniei, si dlu Rosenthal, luptatoriulu Franciei. Siedintiele congressului voru tینه trei luni si jucatorii voru avé pe septemana dóue díle de repausu, conditiune care n'a fostu admisa la Viena, unde luptatorii au jucatu 45 díle consecutive. („Rom.“)

⚡ (*Congressulu pentru sciintiele geografice*) se va tiené in anulu viitoriu la Paris. Romani'a va fi represintata la acestu congressu de nalta importantia, prin dlu dr. Obedenariu, profesoru de fiziologia la universitatea din Bucuresci.

Literatura.

* (*La Brasiovu*) se proiectéza edarea unei foi romane umoristice. Titlulu foi noue are sè fia: „Cocosiu Rosiu“; ér redactorulu, dlu avocatulu Puscariu.

* (*Jules Favre*) lucra la o carte, care va portá titlulu: „Istori'a guvernului aperiarii nationale.“ Cartea va aparé pe la finea acestei luni.

Teatru.

⚡ (*In teatrulu-circu*) din Bucuresci, compani'a dramatica, represintata si dirigiata de M. Pascaly,

jucá marti, la 22 octomvre, 1874, pies'a „Zaver'a lui Tudoru Vladimirescu“, jucata anu sub numele de „Rotaru.“

⚡ (*Teatrulu-circu in Bucuresci.*) Joi, la 31 oct., se jucá „Hotii de Codru si Hotii de Orasiu“, drama in 5 acte, de Felix Pyat.

⚡ (*Teatrulu celu mare in Bucuresci.*) Artistii asociati, joi 31 oct. 1874, represintara pentru prim'a óra pies'a: „Man'a lui Dumnedieu“, drama in 5 acte de dnii Anicet Bourgois si Albert, tradusa de dn'a Maria Flechtenmacher. Marti, lá 5 nov., se represintá „Vicontele de Letorier“, vodevilu in 3 acte, si „Barbu Lautarulu.“

Musica.

⊙ (*Primulu concertu de orchestru*) alu „iubitioru de musica“ din Budapesta se va tiené la 27 nov. in sal'a societátii.

⊙ (*Offenbach.*) a scrisu o operetta noua, care s'a represintatu pentru prim'a-óra dílele trecute la Paris in „Bouffes Parisiens.“ Nou'a operetta comica e intitulata: „Dómn'a Archiducesa“ (Madame l' Archiduc.) Diariulu „Gaulois“ publica o recenziune pré favorabila despre acésta piesa.

⊙ (*Societatea „florentina“*) a datu primulu seu concertu in Budapesta luni la 9 nov., in presinti'a unui publicu numerosu.

⊙ (*Sofia Menter.*) renumita pianista, si genialulu seu barbatu Popper, la inceputulu lui decemvre voru sosi la Budapesta, unde voru dá unu concertu filantropicu.

⊙ (*Deschiderea teatrului „Nouvel Opera“*) din Paris s'a inauguratu in diu'a de 11 ale oct. printr'o represintatiune data in folosulu Alsaciloru-Loreni, la care a contribuitu si celebr'a cantarétia Adeline Patti, jucandu rolulu Valentinei din oper'a „Ugenotii.“ Acésta serbare musicala a fostu splendida si a avutu rezultatele cele mai satisfacátorie. Sum'a adunata se urca aprópe la 40,000 franci. Marele duce Constantin, care se aflá in Paris, erá decisu sè asiste si dinsulu la acésta serbare, dar a fostu chiamatu grabnicu prin telegrafu la Saint-Petersburg. Cu tóte aceste, lips'a sa a fostu compensata prin tramiterea la cas'a teatrului a sumei de 10,000 franci si asistarea la represintatiune a marei ducese Maria Nicolaiewna, sor'a imperatului Alesandru. Ambe aceste semne de simpatia din partea membriloru familiei imperiale a Rusiei, catra tierile cucerite de Prussia, au produsu o mare impresiune in tóte cercurile politice.

Pictura.

□ (*Pictura murala.*) In saturele de la Pompea s'a descoperitu o pictara murala represintandu pe Orfeu in mijloculu unoru numerose grupe de animale, cari se oprescu in cale la sunetele lirei sale. Figur'a lui Orfeu e colosala si capulu fórte frumosu; corpulu inse nu corespunde perfectiunii capului. — Colorile sunt fórte viue. S'au luatú dispositiuni a se face unu facsimile.

Industria si comerciu.

|| (*Banca englesa*) a innaltiatu scontulu, de la 4 — la 5 percente.

|| (*Unu Pacala.*) In septeman'a trecuta doi fauri mergeau catra suburbiulu Iosifu alu Timisiórei. Pe drumu unu omu se insotí de dinsii, si dupa ce a audítu, cá ei au venitu sè caute de lucru in Timisióra, indata promise, cá dinsulu li va cautá. Dupa bucuri'a acést'a adevărata, toti 3 se bagara intr'o cârcima, ca acolo dupa datina vechia sè beie aldamasiu. Nu peste multu, mijlocitoriulu de locu, se departà, inse peste timpu scurtu éra-si se rentórse, dandu fauriloru o harthia, prin care i indrumà in suburbiulu Fabricu, la fabric'a lui Weisz, unde voru capetá de lucru. — Faurii lasandu pacurile lor sub padi'a mijlocitoriului de locu, nepresupunendu nimicu reu, se departara. Inse pe candu se întórsera din suburbiulu Fabricu, fara rezultat, pe atunci pacurile lor, disparura cu binevoitoriulu dimpreuna. Cuferulu golu fu gasitu in siantiulu de langa localulu de datu la semnu. Mijlocitoriulu de locu de atunci nu mai este de vedíutu.

|| (*Industriasi si comerciantii*) au indreptatu, dílele trecute, catra maresialulu curtii inparatesci o multíme de rugári, spre a obtíne titlulu de „liferantu alu curtii.“ Fiindu cá inse aceste recursuri erau scrise tóte intr'o form'a, maresialulu a venitu la ide'a, cá de siguru cutare insielatoriu abúséza de numele lor. — Din motivulu acést'a tóte rugárele fura respinse.

|| (*In Viena e bucuria mare!*) Pretiulu berii s'a lesnitu. Caus'a e ieftinirea ordiului, inse mai multu a contribuitu concurenti'a berei de Pilsen.

|| (*Buti de harthia*) De vre-o câte-va luni, in Washington s'a inventatu gatierea butiloru de harthia, si de atunci mai multe fabrice se ocupa cu inventiunea nóua. Butile de harthia au o trecere destulu de mare si pana acuma, cá-ci sunt fórte acomodabile. Harthia din care se facu butile, se fabrica din patele cari pan'acuma se ardeau, pentru cá nu le sciau intrebuintá. Papirulu e grosu si tare. Butile aceste sunt mai tari decâtu acele de lemn, si sunt cu 20 de percente mai ieftine.

Tribunale.

|| (*Advocati noi.*) Dlu Petru Oprisiu din Transilvania si dnii: Petru Calcunariu, Ioanu Trifu, din Ungaria, facura in septeman'a trecuta censura advocatuala.

|| (*O compania de insielatori.*) La primul senatu alu tribunalulu criminal de Pesta s'a pertractatu in 17 nov. o cauza interesanta si pentru noi, incátu — durere! — doi din cei acusatí sunt Romani. In decursulu pertractárii s'a constatat cinci casuri de insielaciune. Éta amenuntele celui d'antâiu: Inveiatoriulu din Aradu Ioanu Dobosiu, actuarulu de la tribunalulu Em. Vancu si esecutorulu Ioanu Hlatky, au falsificatu unu extractu de carte funduaria pe numele proprietariulu din Curticiu Ioanu Burbacher, si pe bas'a acestuia scósera de la banc'a ipotecaria din Pesta unu imprumutu de 12,000 fl. Dinsii afirma, cá au primitu banii acostia de la cetatianuiu din Aradu Simeonu Gligorescu; acést'a inse néga. Celalalte insielatiuni s'au facutu spre pagub'a lui Baloghi, cumnatulu lui Hlatky, in sum'a de 6280 fl. si a altoru institute totu cu sume mari. Éta sentinti'a: Hlatky fu condamnatu la inchisór grea de optu ani, Dobosiu la siéne si Vancu la patru. Gligorescu fu absolvatu. — Condamnatiu si procurorulu — apelara.

|| (*O socóta advocatuala.*) La judecatori'a cercuala din Pesta s'a inceputu dílele trecute unu procesu curiosu. Unu advocatu d'aice, dr. Brode, a intentatu societátii calei ferate resaritene procesu pentru honorariulu seu advocatiale de unu anu in sum'a de 400,000 fl.

Abonantii „Familiei“ in 1874. *)

(Urmare.)

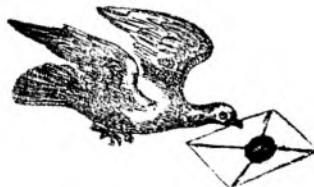
Il. S. parintele episcopu Ioanu Popasu in Caransebesiu, d. T. Savescu comerciantu in Rucsberg, d. Nicolau Gallin preotu in Sucéva, d. dr. Ioanu Nichita advocatu in Zelau, d. Georgiu Dan auditoriu de filosofia la universitatea din Viena, d. Ioanu Albonu preotu in Velker, ill. dna Constantia de Puscariu in Budapesta, d. Georgiu Rozvan advocatu in Salonta, d. Petru Bellu comerciantu in Ploesci, d. Nicolau Diamandi comerciantu in Oradea-mare, d. Nicolau Grozescu parocu in Beliati, dn'a Ana Popu n. Lemeni in Clusiu, d. Nicolau Philimon advocatu in Aradu, d. Ioanu Romanu advocatu in Fogarasiu, dn'a Anastasia Toma in Sibíiu, dn'a Clara Nilvanu in Siomecuta-Mare, dn'a Eleonora Moga in Popmezeu, d. Georgiu Nandra jude procesualu in Dobra, dn'a Iulia Romanu in Vama, dlu dr. Vasiliu Pop procurorulu reg. in Gherla, dn'a Maria Trifanu in Campeni, dómn'a Maria Curtutiu de Cultor in Aradu; dn'a Ana Marienescu in Oravitia, dn'a Adelaidi Miulescu in Biserica-alba, dn'a Elisa Polisiu in Prezesti, dn'a Maria Gerendi in Hatiegu, d. Nic. Popoviciu in Orastia.

(Va urma.)

Mainou.

Alegerea din Sibíiu. Dinariulu „Pester Lloyd“ anuncia, cá consiliulu ministerialu tienutu mercuri sér'a a decisu a nu propune Maj. Sale spre intarire alegerea de metropolitu, facuta de congressu in persón'a Pr. SSale parintelui episcopu din Caransebesiu Ioanu Popasu.

Post'a Redactiunii.

Timisióra. Ne rugamu si de alta-data, dar mai pe scurtu si mai — iute. Pentru novelleta inca ar fi locu.

Cernauti Dlui S. Fl. M. Multiamita pentru tóte. Din nume- rulu cerutu nu mai avemu esemplare.

Silvasiu. Bravo, fratióre! Dar scrie mai legibilu, si fia-care piesa pe harthia separata.

*) Vomu publicá numele numai acelora, cari au si platitu pretiulu de abonamentu, ca-ci numai acestia potu fi considerati cá abonanti. Invitamu dara pe restantieri a-si refuí datorí'a, cá acés'a lista se se póta completá. R. d.

Proprietariu, redactoru respundietoru si editoriu: IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pesta. 1874. Callea tierrei nr. 39.

Esemplare complete mai avemu din inceputulu anului.